

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. Quæ Missa audienda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

LIBER QVARTVS.

DE SECUNDO DECALOGI PRÆCEPTO.

Sabbata Sanctifices.

ER Sandificationem, seu observationem Sabbati præcipitur observatio Festorum, quæ nunc propria sunt populi Christiani. Ejusmodi autem observatio consistit ex Cajetano in *summa*, v. *Festorum violatio*, in tribus, in missæ auditione In abstinentia ab operibus servilibus: In abstinentia quorundam operum forensium. Addo, & quartum, In observatione jejuniorum, quæ instituta sunt certo diebus in honorem Christi, & Sanctorum.

Primum ex his est Præceptum positivum: Secundum, & Tertium negativum; Quartum, alijs positivum, ut Bonac. *tom. 2. vlt. de præ. Eccl. q. 2. p. 3. 7. alij* probabilius negativum esse contendunt, ut Sylvester v. *Jejunium*, n. 22. Ioan. Sanch. *in sel. disp. 5. 4. n. 42.* Præmitram aliquid de festo in universum: tum de his quatuor correspondentia capita digeram, favente Deo.

CAPUT PRIMUM.

De Festo in genere.

§. I. Quis instituere dies festivos possit.

1. **P**res indigere festivos pro universa Ecclesia in honorem Domini, & Sanctorum, cap. *conquestus*, de *Ver. c. 1. de consecr. dist. 3.* (utique Canonizatorum domtaxat, ex Sylv. *max* cit. vel certe etiam Beatificatorum, sic Suarez *tom. 2. de Rel. lib. 2. cap. 11. num. 4. & 5.* esto oppositum doceat Diana *p. 3. tract. 5. res. 9.*) pertinet ad Pontificem Summum: Pro Diocesi, vel oppido ad Episcopum modo *max* explicando. Eandem vim habet legitima consuetudo, siue universalis pro tota Ecclesia, siue peculiaris pro Diocesi, vel oppido. Legitima; inquam, quia ex se consuetudo sola, orta dumtaxat ex populi observatione, ejusmodi vim non habet, nisi quando saltem tacite prælati consensum includeret. Ratio est, quia id pertinet ad jurisdictionem spirituales, quam nullam habet populus, sed solum Prælati, quibus eam Christus Dominus communicavit. Quod non ita se habet in jurisdictione temporalis; hanc enim primitus residere in populo ab ipso tamen Principibus sæcularibus ad meliorem suæ gubernationem communicatam esse, docent communiter Authores &c.

2. Si quando autem Princeps mandet observari aliqua festa, ut ob insignem victoriam, coronationem Regis, imò etiam ob reverentiam alicujus Sancti de Rep. benemeriti, (quæ non accedente Prælati jussione, festa sæcularia, non verò Sacra appellari rectè possunt) non erit obligatio in conscientia ex virtute Religionis audiendi Missam, abstinendi à servilis: lege Abbatis cap. *quantum*, de *Festis*, Sylv. v. *Domin. q. circa initium*, S. Ant. 2. *p. rit. 9. cap. 7. §. 1.* solum enim tunc externa festivitas, & abstinentia à negotiis prohibetur. Interim tamen non nego contra legem peccari posse, & contra Principis obedientiam; sed hoc ad mortale, vix, aut ne vix quidem de facto pertingere, alibi à nobis est disputatum.

3. Episcopus verò Episcopalemque jurisdictionem habens indicare potest dies festos, quos voluerit. Ita Suarez *1. 2. de Rel. tr. 2. lib. 2. cap. 12.* Castro Pal. *1. 3. d. 2. p. 1. num. 5.* alique, ab omnibus etiam Regularibus observandos, ex Pell. *tract. 5. c. 4. n. 9.* notante *num. 14.* Regul. non

obligari ad festa sola consuetudine introducta, sed accedente consensu Cleri, hoc est, majoris partis Capituli, & consensu Populi: ex cap. *cum Clericis*, de *verb. signif.*, & *conquestus*, de *Festis*: vide Dianam *p. 4. tr. 4. res. 178.* sic etiam intelligit Castro, Pal. *tom. 2. ubi de Gabellis*, quoad Ecclesiasticos; & de Lugo *tom. 2. de Inst. ubi de iisdem gabellis*.

Monet Tamen Vb. VII. in Bulla edita anno 1642. (sed non jubet, nec potestatem tollit ut parce, ne fideles aggraventur, hanc potestatem Episcopi exerceant: puto insuper in rigore Episcopum siue positivo consensu populi, quem satis est non contradicere, id etiam licet (cum consensu tamen dicti Cleri) posse consuetudine nimirum sic legitime introducta.

§. II. Quid sint dies festi, & à qua hora incipiant, & finiantur?

1. **P**raeter omnes dies Dominicos, festosque dies quoddam Sanctissimæ Deiparæ, ac Sanctis dedicatos, omnes satis cognitos, illi ex universalis regula inter dies festivos sunt connumerandi, quos constitutio Synodalis præcepit, & non abrogavit consuetudo, quolique easdem consuetudines legitime introduxit: Ita Cajet. *in signina*, v. *Festorum violatio*, q. 2. Navar. *cap. 12. num. 5.* pro quibusdam festis dubiis Regula hæc esto: Esse observandos eos; quo magna pars populi observat. Si multi festum non violant, violant multi, verum Prælati silent habendum est eos festos esse ex libera populi pietate, atque adeo non obligare.

2. Quoad inceptionis horam, licet olim ea fuerit à Vesperis ad Vesperas, cap. 1. de *Festis*, Navar. *l. c.* jam nunc (nisi alicubi legitima sit diversa consuetudo) à media nocte ad median noctem dies festus incipit, & absolvetur, Ita Abbe. 2. de *Festis*, p. 2. Syl. v. *Dominico*, n. 4.

CAPUT II.

§. I. De obligatione Sacrum audiendi.

1. **T**ene omnes baptizatos adultos ad missam (& quidem unam etiam in natali Domini) die festivo audiendam, idque sub mortali, (quia res est gravis etiam semel omittere, ex Suarez *tom. 3. in 3. part. d. 88. sect. 2.*) jam omnium fidelium sensus edocuit: Non autem tenentur non baptizati, quamvis cathæcumeni sunt, nec usum rationis non habentes, quales sunt parvuli &

dinalium, quam refert de Lugo *ibid.* n. 3. An, & in quibus Oratoriis; diximus *opusculo* nostro 3. de Sacram. Missæ, lib. 3. c. 4. §. 4.

Quo firm?

A quo?

A quo?

Dua Media Miffæ.

Præsentia.

12. Hinc infero primò, satis esse ejusmodi assistentiam exhiberi humano modo, vel audiendo, vel videndo celebrantem, vel saltem ita sociando alios videntes, audientes, (quamvis sit quis extra Ecclesiam omnes præsentes non capientem) ut ex signis, & gestis Missam colligere possit, & ut ad multitudinem assistentium censcatur moraliter pertinere: id, quod certè

P 3. semper

P 3

173

dinalium, quam refert de Lugo *ibid.* n. 3. An, & in quibus Oratoriis; diximus *opusculo* nostro 3. de Sacram. Missæ, lib. 3. c. 4. §. 4.

Quo firm?

A quo?

A quo?

Dua Media Miffæ.

Præsentia.

12. Hinc infero primò, satis esse ejusmodi assistentiam exhiberi humano modo, vel audiendo, vel videndo celebrantem, vel saltem ita sociando alios videntes, audientes, (quamvis sit quis extra Ecclesiam omnes præsentes non capientem) ut ex signis, & gestis Missam colligere possit, & ut ad multitudinem assistentium censcatur moraliter pertinere: id, quod certè

P 3. semper

P 3

semper contingit in sacello parvo etiam post columnam ejusdem parvi sacelli, etiam in Choro post altare pro Religiosis, vel Clericis ibi cantantibus. At in templo magno, ut, v. g. S. Petri Romæ, non satisfacere, si tu esses in Capella & in altera fieret sacrum: multo minus si propè columnam ab Altari distantes, vel parietem Capellam dividentes; quia tunc tanta distantia, vel divisio inter, & celebrantem nullis aliis intermediis tollit præsentiam moralem: nam propter contrariam rationem, satisfacere, si adesset magna hominum multitudo; tu verò esses ex postremis in eadem magna Ecclesia, quia scilicet tunc moraliter faceres unam cum ea multitudinem præsentiam.

13. Ex hac doctrina olim resolvi, num Moniales loco post Altare, quem in suis claustris habent, qui locus non videtur pertinere ad Ecclesiam, cum sit solum ad commoditatem ipsarum, ut inibi aliquibus dictus Officiis cantent, num, inquam, à tali loco illæ possint visitare Altare, & indulgentiam illud visitantibus concessam lucrari: an potius obligentur illud visitare à Choro, qui est in ipsa Ecclesia ad Altaris prospectum directè situs? Dixi, cum inde horis Canonicis satisfaciant, indeque Missam etiam audire soleant, ut ipse à me interrogatæ falsæ sunt, & quidem ritè propter rationem num. præcedente dictam; nullam posse esse dubitationem quoad indulgentias, utrobique enim eadem præsentia moralis in Ecclesia requiritur, & sufficit.

14. Infero secundò, fenestra tuæ domus, si sit parva distantia ad altare Ecclesiæ, posse te satisfacere præcepto inde audiendo Sacrum etiam si sit intermedia via publica. Ita de Lugo de Euchar. disp. 22. sect. 2. num. 21. quia sic verè præsens es moraliter Sacro: secus erit in magna arbitrio prudentis distantia, propter oppositam rationem.

4. Infero tertio, non esse moraliter Missæ præsentem eum, qui sacramentaliter confitetur, dum Missa celebratur. Ita Suar. de Sacram. disp. 88. sect. 6. v. Septimum caput; Azor. 1. p. lib. 7. c. 7. q. 8. quia non satis est pietas actionis, si hæc distrahat, seu excludat moralem assistentiam; distrahit autem in casu nostro, quia actio externa Confessionis impedit ipsum externum cultum attendendi ad Missam.

16. Infero quarto, satisfacere præcepto de audientia Missæ cum, qui dum eam audit, recitat Psalmos, vel alias Orationes, etiam illas, quas ex obligatione recitare tenetur: Ita Suar. l.c. Azor. l.c. cap. 5. q. 3. alique communiter, quia talis attentio ad res divinas moralem præsentiam nequaquam tollit.

Imò, dum Sacerdos secretè orat, Orationes aliquas à fidelibus recitari, bonum consilium est; si quidem mentis evagatio; hæc ratio, melius evitabitur: quomodo autem duabus obligationibus possit uno opere aliquando satisfieri; vide latè apud Sanchez lib. 1. in Dec. cap. 14. num. 5.

Intentio.

17. Octavò, requiritur intentio volendi audire. Quare non satis est, esse in Ecclesiâ ad expectandum, v. g. amicum, nisi intendas etiam Sacro interesse. Pari modo, etiam si Missæ quis inter sit ad videndam mulierem, vel ad aucupandâ vanam gloriam, licet aliunde peccet, satisfaciens nihilominus, si interim Sacrificio vacet; modò hæc non impediatur, ut certè ex se sola non impediunt, præsentiam humanam ad Missam. Ita Sanchez. ibid. n. 1.

18. Si quis Missæ assistat intentionem habens non satisfaciendi præcepto, adhuc satisfacit (esto, peccet ex malo affectu, si die festivo non habeat animum implendi præceptum.) Ita Sanchez ibid. cap. 13. n. 8. Suar. tom. 2. de Rel. lib. 4. c. 26. num. 8. quidquid Marchinus de ordine, tract. 3. p. 3. cap. 17. n. 10. cum Azor. aliisque ibid. citat. quia ponit jam rem præceptam; præcipitur enim, ut audiat Sacrum, non verò ut cum ista, vel illa intentione audiat. A peccato autem satis abundè desistit, si intra debitum tempus, v. g. ante meridiem, voluntatem illam retractet, velique per auditam jam Missam obli-

gationi satisfacere. Hinc etiam fit, ut ignorans hodie esse diem festum, si audiat Missam non obligetur aliam audire post scientiam festi; jam enim præcepto satisfecit.

Attentio.

19. Nonò, desideratur attentio, estque communis quæstio, cum attentione ad Divinum Officiū. Necessariam esse attentionem internam, hoc est, internam applicationem mentis ad Missam, vel Officiū, sive ad verba, sive ad verborum sensum, hinc ad Deum, docent communiter Vasquez Sanchez; Suarez, innumerique alij citati à Diana p. 3. de Hor. Canon. resol. 2. vide etiam p. 3. tract. 4. resol. 10. ubi de Missa, Oppositum id est, solam externam satis esse, ad evitandum mortale, docuerunt antiquiores multi, Sylvester, Durandus, Medina, S. Antonius, alique, quos refert Diana, ex recentioribus Coninch, Gaspar, Hurtadus; Diana; & probabile vocat Lessius, Henriquez, Victorellus, Layman; novissimè denique Io. de Lugo de Euchar. disp. 22. sect. 2. n. 27. prædictos citans, optimis rationibus id confirmat: unde & ego, sicut in opus. 5. de Sacram. Missæ, lib. 2. cap. 3. ita hic, idem probabile iudico.

20. Hæc autem externa attentio consistit in negatione distractionis externæ, id est, in negatione ejus negotij, vel occupationis externæ, quæ ex se distractiva sit mentis ab auditione Missæ; quale esset, v. g. velle historiam legere, confabulari, ludere, depingere, scribere, & similia.

21. Ratio potissima hujus probabilis sententiæ est: quia falsum assumunt adversarij, dum contendunt actuali internam attentionem esse de substantia Orationis, unde, cum Ecclesiæ præcipiat Orationem, necesse esse præcipere etiam dictam attentionem: falsum, inquam, id est, quia omnes fateri oportet, absque ea posse consistere Orationem.

Paret id in forma Extremæ Unionis, quæ est substantialiter Oratio: & tamen, si Sacerdos, sive voluntariè, sive involuntariè distrahat, adhuc conficit Sacramentum; signum est igitur, substantiam orationis non dependere in suo esse ab actuali attentione. Paret iterum, quia orare est loqui cum alio: at certè ego tecum loqui possum, licet non attendam; ut esset, si ex scripto, vel verbis memoriæ traditis, tecum agerem, imò & cum Rege; vel Principe interim aliquid aliud cogitando. Paret denique eo, qui ex scripto, vel sine interna mentis attentione loqueretur eum excommunicato vitando, vel professionem in Religione emittere: nam & ille in excommunicationem incidere, & hic veram emittere professionem, si respondisset ille loqui, & hic emittere aliquid enim est intentio externa, quæ omnino est necessaria; de qua locuti sumus num. præcedenti, & sufficere virgualem diximus, in opus. 3. de Sacram. Missæ, lib. 2. cap. 1. §. 2. aliud attentio interna, quam non esse sub mortali (esto sub veniali, sup. lib. 2. cum de orat. &c.) necessariam, hic affirmamus. Cum enim ex dictis attentio actualis interna non ingrediatur orationis essentiam, unde certò habes Ecclesiam, quotiescunque orationem præcipit, præcipere & attentionem: Nisi certò habeas, non debes onus tam gravis legis certò fidelibus imponere. Alia minutione in hanc rem, præsertim verò oppositorum solutione, vide apud citatos.

§. II. De Causis excusantibus ab assistentiâ Sacri.

Excommunicatio.

Vbi ab obligatione tollendi impedimenta.

2. Excusabitur primò, ab audiendo sacro excommunicatus, vel interdictus, sive publicè, sive privatim. Ita Suar. d. 38. sect. 6. initio March. de ord. r. 3. part. 3. cap. 17. num. 17. quia hoc prohibet, nedum excusat Ecclesiâ; idque procedit etiam si culpabiliter negligat